PROBLEME SPECIFICE ALE PREDĂRII LIMBII ROMÎNE LA MAGHIARI

DE

GÉZA BLÉDY

Astăzi patria noastră este un stat al oamenilor muncii, care asigură minorităților naționale folosirea liberă a limbii materne. În lumina învățăturii marxiste despre limbă este clar că, pe lîngă cunoașterea cît mai profundă a limbii materne, minoritățile naționale au datoria patriotică de a-și însuși limba statului, limba poporului romîn alături de care luptă pentru construirea socialismului. Limba romînă este un mijloc de comunicare între cetățenii de toate naționalitățile din republica noastră. « Cunoașterea limbii romîne . . . de către minoritățile naționale contribuie în mare măsură la consolidarea unității politico-morale a poporului muncitor din țara noastră, la buna desfășurare a vieții de stat, la dezvoltarea politică, economică și culturală a maselor muncitoare » [1].

Operele de bază ale studiului limbii romîne publicate în ultimul timp de către Academia R.P.R. înseamnă un ajutor real pentru școli. În cadrul Institutului de lingvistică din Cluj s-a întocmit un dicționar romîn-maghiar care în curînd va fi dat la tipar.

În urma măsurilor luate, studiul limbii romîne s-a îmbunătățit în ultimul timp și în școlile maghiare din țara noastră. Elevii și studenții noștri știu azi mai bine romînește decît în trecutul apropiat, acum cinci-șase ani. Pronunțarea lor este mai îngrijită, vocabularul mai bogat, cunoștințele lor gramaticale — mai vaste și mai sigure. Elevii și studenții maghiari — cu toate că au făcut progrese considerabile — nu și-au însușit în mod temeinic limba romînă, nu cunosc destul de bine vocabularul și structura gramaticală a limbii romîne, ceea ce dă naștere la o mulțime de greșeli de exprimare.

[1] L. Bányai, Despre predarea limbii romîne în școlile minorităților naționale, « Gazeta Învățămîntului », nr. 167, din 14 iunie 1952.

BDD-A10314 © 1956 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:54 UTC)

Înainte de a aborda problema greșelilor de morfologie, să ne oprim la o problemă de pronunțare. Este vorba de accentuarea corectă, mai precis: locul silabei accentuate.

Elevul maghiar, cînd începe să învețe o altă limbă, accentuează cuvintele pe prima silabă ca în limba sa maternă. Cu toate că în cursul studiului limbii romîne și limbii ruse elevul maghiar se obișnuiește și cu accentuarea altor silabe, totuși se mai aud la studenții noștri cuvinte accentuate greșit, pe prima silabă, ca: *ármata*, *ávem*, *cólhoz*, *grăbea*, *védem* etc. Se știe că cele mai multe cuvinte romînești terminate în consoană sînt oxitone. Generalizînd această observație, maghiarii comit greșeli de accentuare ca: *articól*, *astfél*, *dascăl*, *prietén*, *spirít*, *sprijín*, *uméd*, *vifór*, *solubíl*, *științífic*, *academíc* și altele. În schimb, cuvintele romînești terminate în vocală, fiind în bună parte paroxitone, se observă un fel de uniformizare și în această privință: *considéră*, *lacrimă*, *politícă*, *critícă*, *piedícă*, *prieténă*, *cumpănă*, *origíne*, sau *compunére*, *descriére*, *obținére*, *propunére*, *aptitudíne* etc. Mai rar se întîlnesc greșeli ca: *numére*, *oaménii*.

O categorie aparte o formează cuvintele internaționale ca *academie*, *antologie* etc. care în multe cazuri sînt pronunțate sub forma greșită *académie*, *antológie*, *aristocrație*, *categórie*, *democrație*. Aceste cuvinte există și în limba maghiară: *akadémia*, *antológia*, *arisztokrácia*, *demokrácia*, *kategória*. Este ușor de constatat că și în aceste cazuri avem de-a face cu influența limbii materne. În cuvintele amintite greșeala provine din faptul că accentul apare pe silaba care este lungă în limba maghiară. Frecvența unor astfel de greșeli arată că în cursul studiului limbii romîne nu s-a dat, probabil, atenția cuvenită acestei probleme.

Cu toate că în limba romînă nu există reguli generale de accentuare, există totuși reguli particulare în legătură cu locul silabei accentuate în cuvinte. Anumite reguli sînt cunoscute, fiindcă au fost formulate în unele gramatici. Ele n-au pătruns însă în măsură suficientă în manualele de limba romînă utilizate în școlile cu limba de predare maghiară. Iată unele dintre acestea:

Substantivele, adjectivele etc., nu-și schimbă accentul în cursul declinării; adjectivele terminate în *-ic* și *-bil* sînt paroxitone; la fel și substantivele terminate în *-tudine*. Astfel de reguli, însoțite de exerciții, vor contribui desigur la însușirea vorbirii și citirii corecte în limba romînă.

În ceea ce privește morfologia, cele mai numeroase greșeli[1] se fac în legătură cu genul substantivelor, deoarece limba maghiară nu cunoaște această categorie gramaticală. Cunoașterea genului substantivelor prezintă deci o greutate foarte serioasă pentru elevii maghiari. Cunoașterea superficială, nesigură a genului substantivelor atrage după sine o sumedenie de greșeli de acord. Iată cîteva exemple

[1] Observațiile noastre se bazează pe un material adunat de către membrii catedrei de limba romînă de la studenții Universității Bolyai. Am avut în vedere mai ales constatările făcute cu ocazia examenelor de admitere. Observațiile făcute oglindesc astfel și deficiențele predării limbii romîne la diferite școli secundare cu limba de predare maghiară, precum și deficiențele în studiul limbii romîne la universitatea noastră.

BDD-A10314 © 1956 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:54 UTC)

de acest fel: *tata mea ; sosirea unei tate ; locuiesc cu părinții mele ; anile ilegalității ; uzina nu are piciori ; sîngea ; în locul unei nume ; un hotărîre* etc.

În manualul de clasa a V-a pentru școlile cu limba de predare maghiară, relativ la genul substantivelor, găsim următoarele: « Genul substantivelor se recunoaște după faptul că substantivele masculine primesc înaintea lor *un* la singular și *doi* la plural, iar substantivele feminine primesc *o* la singular și *două* la plural. Substantivele neutre primesc *un* la singular și *două* la plural [1].

Astfel de indicații nu dau o îndrumare suficientă pentru un elev cu limba maternă maghiară. Elevului maghiar trebuie să-i venim în ajutor prin indicarea genului substantivelor după terminație: « Substantivele masculine și neutre se termină la nominativ singular, forma nearticulată, în consoane nemuiate sau muiate, *-u*, *u* semivocalic, *i* semivocalic și *- e* » [2]. « Substantivele feminine au la nominativ singular, forma nearticulată, terminațiile *-ă*, *-e*, *-ea*, *-a* . . . » [3]. Călăuzindu-se după aceste indicații, elevul maghiar rămîne totuși oarecum dezorientat, deoarece nu va afla care dintre substantive sînt masculine sau neutre, iar în ceea ce privește substantivele terminate în *-e*, el va avea dificultăți și mai mari. De aceea, este folositoare gruparea substantivelor în categorii la fiecare gen aparte, precum procedează Gramatica Academiei R.P.R. [4]. Dar nici o astfel de grupare nu este de ajuns pentru ca elevul maghiar să știe, de exemplu, că « unele nume de plante și flori sînt de genul masculin », și « cele mai multe nume de flori sînt de genul feminin » sau « unele substantive abstracte sînt de genul neutru » [5].

Într-un manual de gramatică destinat elevilor și studenților maghiari va trebui să dăm îndrumări mai precise în această privință. Vom îmbina indicațiile de mai sus și vom preciza, bunăoară, că numele de plante și flori terminate în consoană sînt masculine sau că substantivele abstracte terminate în consoană sînt neutre. Substantivele care eventual nu se încadrează în aceste reguli vor figura separat ca excepții. Această problemă complexă necesită o muncă serioasă din partea elevilor maghiari. În afară de o bună orientare în materie, lor li se cer multe și felurite exerciții: analize de texte, completări și transformări de texte, traduceri etc. Într-un cuvînt, la acest capitol este necesară o muncă mult mai susținută decît la celelalte probleme de gramatică. De aceea, se impune ca, încă din primii ani în care se predă limba romînă, elevii maghiari să învețe la fiecare cuvînt și genul.

În legătură cu flexiunea substantivelor, apar greșeli ca: *lupta clasa muncitoare*; *în timpul regimul burghezo-moșieresc*; *spre sfîrșitul viața sale ; nedreptățile*

---

[1] Limba romînă, clasa a V-a. Manual pentru școlile cu limba de predare maghiară. Editura de Stat didactică și pedagogică, 1954, p. 116.

[2] În afară de cîteva substantive masculine care se termină în *ă*, ca femininele, ex. *bădiță*, *tată*, *papă* etc.

[3] Gramatica limbii romîne, vol. I, 1954, p. 127.

[4] Op. cit. p. 128—129.

[5] Ibidem.

BDD-A10314 © 1956 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:54 UTC)

societatea burghezo-moșierească; caracterul de clasă al instituțiile. Aceste cazuri oglindesc o îmbinare de cuvinte din limba maghiară unde numele posesorului stă, în aparență, la nominativ: *munkásosztály — clasa muncitoare*; *a munkásosztály harca — lupta clasei muncitoare.* Traducerea textuală a expresiei din limba maghiară ar fi: *clasa muncitoare lupta sa.*

Tot în urma unui calc din limba maghiară apare întrebuințarea formei articulate a substantivului după adjectivele demonstrative: *acest progresul* (în magh. *ez a haladás*); *această sarcina; această transformarea; acestei stării; acești poeții; acele verbele; aceeași situația.*

Cu toate că în fiecare manual de gramatică se dau îndrumări precise cu privire la declinarea substantivului însoțit de un adjectiv demonstrativ, credem că elevilor maghiari nu li se atrage îndeajuns atenția asupra deosebirii care există în acest caz între cele două limbi. Într-o gramatică romînă pentru uzul școlilor maghiare trebuie să se adopte diferite procedee de preîntîmpinare și eliminare a greșelilor de felul acesta.

Articularea substantivelor nedeterminate după prepoziții este și ea un calc din maghiară. De aici provin greșeli destul de frecvente ca: *muncitorii au urît pe exploatatorii* (a munkások meggyülölték a kizsákmányolókat); *patronii au bătut pe muncitorii*, sau expresii ca: *sub pămîntul; pentru poporul; izolat de societatea; vedem din nuvela; pentru banii; de către capitaliștii; după accidentul*; *de la uzina* etc. Gramaticile dau lămuriri destul de precise în legătură cu această problemă. Totuși, și în acest caz, trebuie să subliniem deosebirea dintre limba romînă și limba maghiară a cărei cunoaștere ar duce la eliminarea acestor greșeli. Bine înțeles că sînt necesare și multe exerciții pentru atingerea acestui scop.

În limba maghiară nu există forme speciale pentru articolul posesiv. Acestui articol îi corespunde articolul hotărît. Însușirea superficială a întrebuințării articolului posesiv de către studenții maghiari se manifestă sub două aspecte: pe de o parte lipsa articolului, pe de altă parte folosirea lui în mod inutil. În exemplele următoare se poate observa lipsa articolului posesiv (genitival) în unele cazuri unde obiectul posedat este exprimat printr-un substantiv determinat: *elev școlii medie; viața de mizerie țăranilor; viața grea muncitorilor din trecut; darea de seamă tinerilor.* Regula cu privire la întrebuințarea articolului posesiv în aceste cazuri nu lipsește din manuale și gramatici, dar greșelile comise ne arată, și în cazul acesta, că uneori ne mulțumim cu repetarea regulilor gramaticale fără să ajungem la aplicarea lor practică. Acest fapt constituie o deficiență în munca profesorului.

Elevii și studenții maghiari întîmpină greutăți și comit greșeli numeroase și în legătură cu folosirea verbelor. Una dintre cele mai frecvente greșeli din această categorie este întrebuințarea indicativului prezent în locul conjunctivului la persoana a treia: *studentul trebuie să învață; am scris părinților să-mi trimite bani; a avut ocazie să cunoaște viața muncitorilor.* Greșelile de felul acesta provin din necunoașterea exactă a întrebuințării modurilor și dintr-o generalizare a

BDD-A10314 © 1956 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:54 UTC)

formelor pers. I și a II-a, unde numai conjuncția *să* deosebește cele două moduri. Eliminarea lor nu se obține decît prin îmbinarea cu practica a regulilor bine însușite. Este necesar să se cunoască bine conjugarea și întrebuințarea indicativului și a conjunctivului. Și în folosirea diatezelor există numeroase confuzii: *ei /se/ plimbă; muncitorii /s-/ au răsculat; clasa muncitoare /s-/a dezvoltat; muncitorii /s-/au adunat; fratele meu* **se** *umblă la școala elementară;* **s-a** *urmat o perioadă grea; boierii* **s-au** *dispărut.* Și această problemă merită să fie studiată mai temeinic, indicîndu-se procedeele metodice pentru înlăturarea greutăților.

În legătură cu folosirea verbelor la pasiv, găsim bine cunoscutele greșeli de acord despre care am vorbit: *țărănimea a fost exploatat; țara noastră a fost eliberat; am fost exmatriculat* (scrie o studentă). Asemenea greșeli de acord apar și în folosirea pronumelor și adjectivelor de diferite feluri, precum și în întrebuințarea numeralelor. Greșelile de acord nu se vor putea înlătura decît prin lămurirea genului substantivelor în limba romînă. În folosirea pronumelui personal, elevii și studenții maghiari întîmpină greutăți datorită repetării acestor părți de vorbire, procedeu caracteristic limbii romîne. Ei se orientează, de altfel, destul de greu și în ceea ce privește formele accentuate și neaccentuate ale acestui pronume. În special, întrebuințarea formelor neaccentuate de acuzativ prezintă o dificultate pentru maghiari. Ea provoacă greșeli de felul: *am multe greutăți, dar /le/ voi învinge; tatăl său /l-/a dat la Liceul militar din Craiova; Vezi textul? — /Îl/ văd.*

Lipsa pronumelui în astfel de cazuri poate fi explicată tot printr-un calc. Limba maghiară nu folosește pronumele, ci un alt procedeu gramatical, anume o formă specială de conjugare — așa numita conjugare obiectivă (tárgyas ragozás) — în care pronumelui personal neaccentuat la acuzativ, din limba romînă, îi corespunde o desinență specială a verbului: *Știi romînește? — Știu; Tudsz románul? — Tudok; Știi lecția? — O știu; Tudod a leckét? — Tudom.*

Și în cazul acesta trebuie deci să subliniem deosebirea esențială dintre structurile gramaticale ale celor două limbi, deosebire asupra căreia nu se insistă de loc în gramaticile destinate școlilor maghiare.

În folosirea numeralelor, în afară de unele greșeli de acord, apare uneori întrebuințarea singularului după numeralele cardinale și nehotărîte: *trei clasă*; *mult om.* Aici avem de asemenea un calc. După numeralul cardinal și după numeralele nehotărîte, limba maghiară folosește singularul.

Gramaticile limbii romîne nu vorbesc, bine înțeles, despre întrebuințarea pluralului după anumite numerale, dar într-un manual destinat școlilor maghiare acest lucru trebuie amintit, insistîndu-se asupra deosebirii dintre cele două limbi.

Pe baza celor relevate pînă aici, care sînt departe de a fi epuizat problema, putem trage unele concluzii. Greșelile tipice în folosirea limbii romîne de către elevii și studenții maghiari sînt în parte calcuri, în parte generalizări greșite. Profesorii și învățătorii trebuie să ducă o luptă susținută pentru eliminarea acestor

BDD-A10314 © 1956 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:54 UTC)

greşeli şi pentru prevenirea lor. Manualele şi gramaticile destinate şcolilor maghiare trebuie să aibă în vedere toate greutăţile care rezultă din deosebirea dintre structurile gramaticale ale celor două limbi. Atenţia elevilor şi a studenţilor trebuie îndreptată asupra problemelor esenţiale de gramatică. Metoda comparativă, aplicată în mod just, va contribui la îmbunătăţirea situaţiei.

Nota redacţiei. Deşi articolul nu epuizează problemele esenţiale legate de predarea limbii romîne în şcolile cu limba de predare maghiară, el ridică unele probleme utile cadrelor didactice din aceste şcoli. Considerăm că s-ar putea dezvolta, în alte articole, probleme ca: predarea prepoziţiilor, a conjuncţiilor, problemele de topică şi sintaxă, utilitatea colaborării între profesorii de limba romînă de la şcolile romîneşti şi cei care predau limba romînă în şcolile cu limba de predare maghiară sau în şcolile celorlalte minorităţi naţionale.

BDD-A10314 © 1956 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:54 UTC)